

Lesmap

Ongekende Evidenties
www.rodeboom.be

Inhoud

- Een woordje uitleg van de maker
- Voor de voorstelling en na de voorstelling
- Wie is wie

★A. Voor de voorstelling.

A.1 Definities

- A.1.1 Toeval
- A.1.2 Causaliteit
- A.1.3 Synchroniciteit
- A.1.3 Synchronisatie
- A.1.4 Coïncidentie

A.2 Klassikaal filosoferen

- A.2.1 Citaten
- A.2.2 Artikels
- A.2.3 Eigen ervaringen met toeval en synchroniciteit

A.3 Sync

A.4 Toeval en kansberekening

- A.4.1 Trucjes
- A.4.2 Six degrees of separation
- A.4.3 The secret of luck

★B. Na de voorstelling.

B.1 Vragen en discussies over de voorstelling

B.1 Mentalisme

- B.1.1 Wat is mentalisme?
- B.1.2 Hoe wordt mentalisme gebruikt in Ongekende Evidenties

B.2 Sync

- B.2.1 How order emerges from chaos in sync. the universe, nater, and daily life
- B.2.2 synchrone patronen met balletjes

Bijlage 1

Bijlage 2

Bijlage 3

Lesmap Ongekende Evidenties

De titel van het theaterstuk is eigenlijk de titel van het overkoepelende artistieke onderzoek waaruit de voorstellingen 'Gehoorde Man', 'La Ville qui Respire' en 'Ongekende Evidenties' zijn ontstaan. Binnen dit onderzoek wilde Kurt Demey dubieuze thema's op een poëtische manier benaderen door ze via verschillende perspectieven te bekijken. Zo klinkt het in 'Gehoorde Man': *“Een leugen vertelt meer dan de waarheid”*. In 'La Ville qui Respire' wordt de volgende vraag gesteld: *“Zoals je je in het malse gras drukt, leg je je op een gepekte straat, met de armen wijd open, kijkend naar dezelfde wolken. Zijn het dezelfde gedachten die passeren?”*

In de laatste voorstelling 'Ongekende Evidenties' wordt het fenomeen toeval onder handen genomen. Een begrip waar zoveel tegengestelde definities voor bestaan dat ze elkaar opheffen waardoor het begrip volledig ongrijpbaar wordt.

Een woordje uitleg van de maker

“Mijn werk begeeft zich steeds tussen een zichtbare en onzichtbare wereld. Het zichtbare wordt als een surrealistische wereld weergegeven die via symbolen en interpretaties een venster opent naar een onzichtbare wereld. Het is te begrijpen zoals poëzie waar de echte betekenis verstopt zit in de zinnen die juist niet geschreven zijn. Tussen de geschreven zinnen dus.

Ik vind het belangrijk dat de toeschouwer zijn eigen betekenis aan mijn werk geeft. Dat hij in zichzelf lijnen, ervaringen en vergelijkingen zoekt. Om dit tot stand te brengen, werk ik met een eigen beeldende taal doorspekt met surrealistische en symbolische beelden. De eventuele betekenis verschuilt zich dan ook niet in één beeld. Verschillende beelden, geluiden, geuren, smaken en handelingen worden door de toeschouwer geïnterpreteerd.

Ik werk bij voorkeur met verschillende technieken, zoals beeldende installaties, mentalisme, poëzie, muziek, ... Hierdoor krijgt het werk verschillende lagen.

Sinds 2006 neemt de techniek 'mentalisme' een grote plaats in mijn werk. Via illusietechnieken wil ik een decalage bij de toeschouwer bekomen. Een moment waar de toeschouwer zijn mentaal evenwicht verliest. De toeschouwers krijgen hierdoor het gevoel dat zij onvoldoende informatie hebben om een situatie te begrijpen. Op het moment dat vanzelfsprekendheid ontbreekt, ontstaat 'poëzie'.

Ik gebruik deze discipline zoals een schilder zijn verf gebruikt. “

Kurt Demey

Voor de voorstelling en na de voorstelling

Om de voorstelling helemaal tot zijn recht te laten komen is het belangrijk dat bepaalde thema's van deze lesmap pas na de voorstelling worden aangehaald.

Het is niet noodzakelijk dat de jongeren voor de voorstelling worden ingelicht over wat ze gaan zien. Voor de leraars die toch graag met hun leerlingen aan een thema werken vooraleer zij de voorstelling zien, hebben we de lesmap opgesplitst in twee delen (voor en na de voorstelling).

Wie is wie

Kurt Demey

Kurt Demey, geboren in 1974 in België, behaalde zijn meestergraad in de beeldende kunsten aan de Hogeschool van Antwerpen in 1997. Hij studeerde nog verder in verschillende kunstdisciplines (van beeldhouwkunst, schilderkunst en theater tot circus).

Verder verdiepte hij zich in de kunst van de illusie en het mentalisme (gedachtenlezen) via literatuur en verschillende leermeesters die hij wereldwijd opzocht (Amerika, Indië, China, Nepal, Engeland, Frankrijk, ...)

In 2015 werd Kurt Belgisch Kampioen Goochelen als mentalist.

Kurt maakte ook de voorstellingen : 'Gehoorde Man', 'In de Lucht', 'La Ville qui Respire', e.a.

Joris Vanvinckenroye

Joris Vanvinckenroye is contrabassist én componist. Hij was één van de oprichters en bezielers van Troissoeur waar hij een belangrijke functie kende als componist. Met Troissoeur werkten ze samen met artiesten als Sandy Dillon, Daniel B, Satoshi Takeishi,...en traden op in binnen- en buitenland.

Joris is tevens oprichter en componist van Aranis, een Antwerpse groep die de afgelopen jaren meermaals in de prijzen viel (Jeugd en Muziek Prijs Kamermuziek , Klara Trofee voor het meest beklievende concert, Mano Mundo Publieksprijs,...). Op hun palmares staan vier CD's, een single en een vinylplaat. De groep concerteerde in binnen- en buitenland en werkte reeds samen met muzikanten als fluitist Toon Fret, multi- muzikant Jan Marmenout e.a. 'De Tijd' omschreef Aranis als volgt; "Tussen de finesse van klassieke muziek en opwinding van pop"

Als uitvoerend contrabassist speelt hij mee met Olla Vogala, Chanson sans paroles, Wim Mertens, La Sieste du Dromadaire, Hotel Terminus, ... en hij reisde mee als orkestmuzikant met het orkest van Björk en Robby Lakatos)

Naast de vele praktijkervaringen heeft Joris ook een opleiding genoten aan het Koninklijk Conservatorium voor Muziek te Antwerpen.

Frederika Del Nero

Frederika Del Nero studeerde in juni 2013 af aan het Rits als master in de podiumkunsten spel.

Voor ze aan de spelopleiding begon, behaalde ze al een diploma taal- en letterkunde Nederlands – Engels aan de Universiteit Gent en deed hierbij ook stage als assistente dramaturgie bij het Zuidelijk Toneel in Eindhoven (2008) waar de theatervonk insloeg.

Direct na afstuderen aan het Rits mocht Frederika een seizoen lang NIGHTCALL presenteren op Studio Brussel, de alternatieve jongerenzender van de VRT. Daarnaast is ze professioneel voice-over

en stemacteur (vooral reclame KBC, Stubru, Vitaya, ... en documentaires)
Ze maakt ook deel uit van de groep afgestudeerden die de 'KAKSESSIES' organiseren in Brussel, een vrij platform of 'pop-up kunstnerwerkplaats' twee maal per jaar in een leegstaand gebouw waar wilde werken van jonge makers en spelers te zien zijn.

Daarnaast is ze actrice bij verschillende theatercompagnieën en creëerde ze een eigen voorstelling 'Vreemde Vogels'.

Wie hielp bij de creatie van de voorstelling?

Kurt Demey : concept, tekst, mentalisme, scenografie, acteur

Joris Vanvinckenroye: concept, muziek

Frederika Del Nero: actrice, hulp bij tekst, dramaturgie

Cédric Orain: Regie

Peter Michel : extern oog en hulp bij residenties

Fabien Gruau : techniek

Geronimo Garcia : Houtbewerking

Raymond Doetjes: digitale verbindingen

Jan Leenders : electronica

Jan Verschoren : hulp bij audiotechnieken

Janneke Donkersloot creatie licht

Satya Roosens : klankbord en lichttechniek

★A. Voor de voorstelling.

De voorstelling gaat over het fenomeen toeval.

Toeval houdt de mensen al eeuwen bezig en wordt in verschillende vakgebieden onderzocht door wetenschappers, spirituele leiders, psychologen, e.a.

A.1 Definities

We beginnen met enkele definities en moeilijke woorden: **toeval**, **causaliteit**, **synchroniciteit**, **synchronisatie** en **coïncidentie**.

Toeval en synchroniciteit zijn woorden die veel in de voorstelling voorkomen.

A.1.1 Toeval

- **Gebeurtenis die plaatsvindt zonder bedoeling, terwijl die er wel lijkt te zijn.**

Voorbeelden: `Wat een toeval dat jij hier ook bent!`, `elkaar bij toeval tegenkomen`

Bron: Nederlands woordenboek

- Het toeval wordt bij veel spirituele stromingen gebruikt als richtingaanwijzer. Situaties doen zich niet toevallig voor. Er schuilt een diepere betekenis achter. Sommige mensen geloven in een universeel energieveld waarin alle gebeurtenissen zijn vastgelegd; het Akasha veld. Vanuit die gedachte bestaat toeval niet.

Bron: Spiritueel woordenboek

- Het intreden van niet voorziene, maar desalniettemin door oorzaken bepaalde gebeurtenissen. Toevallig is alleen datgene waarvan de bepalende oorzaken door de waarnemer over het hoofd worden gezien. Het te hulp nemen van het begrip toeval is de verhulling van het eigen onvermogen of de eigen onwil de oorzakelijkheid in haar hele omvang te overzien....

Bron: Cultureel woordenboek

- Volgens Wikipedia:

Het **toeval** kan worden gezien als het vóórkomen van gebeurtenissen waarvoor geen **doeloorzaak** te vinden is, of die ontstaan door een [stochastisch proces](#).

Toeval is een vorm van het ruimere begrip 'onbepaalde oorzaak', waaronder wordt verstaan iedere gebeurtenis die onbedoeld, ongericht of ongestructureerd het plaatsvinden van een andere gebeurtenis bepaalt.

Kansrekening, statistiek en wiskunde

In de [kansrekening](#) en [statistiek](#) speelt toeval een belangrijke rol. Toeval wordt gebruikt als model voor (nog) onvoorspelbaar gedrag van systemen en gebeurtenissen. Daarnaast gebruiken wiskundige modellen toeval voor gebeurtenissen en systemen waar het gedrag wel degelijk bekend is, maar waarvan het modelodeloos ingewikkeld is.

Filosofie en theologie

De theorie dat toeval niet bestaat, met andere woorden, dat alle gebeurtenissen van tevoren volledig bepaald en dus volledig voorspelbaar zijn (het [determinisme](#), het beroemdste geformuleerd door [Laplace](#)) heeft lange tijd de grootste schare volgelingen gekend in zowel de [filosofie](#) als de [natuurkunde](#). In de [theologie](#) is er voortdurend strijd

tussen de stelling dat [God](#) alles heeft voorbestemd ([predestinatie](#)) en de stelling dat God de mens een [vrije wil](#) heeft gegeven om te kunnen kiezen tussen goed en kwaad.

Natuurkunde

De 'ontdekking' van de [kwantummechanica](#) (door onder andere [Max Planck](#) en [Niels Bohr](#)) heeft daar echter verandering in gebracht. Een van de stellingen daarvan is dat bepaalde eigenschappen van een deeltje niet met zekerheid vast te stellen zijn en dat wat wordt waargenomen beïnvloed wordt door de waarneming zelf. Het gedrag van een individueel elementair deeltje wordt slecht in termen van waarschijnlijkheid beschreven. Hieruit leiden veel tegenstanders van determinisme af dat het voor de waarnemer in deze zin onmogelijk is om een volledige voorspelling te doen en dat het volledig voorspelbare [universum](#) (volgens de [moderne fysica](#)) voor de mens niet bestaat.

Biologie

In de [biologie](#) wordt gebruikgemaakt van toeval in het kader van de [evolutietheorie](#). Een van de uitgangspunten van die theorie is dat de variatie in eigenschappen van individuen in een populatie toevallig van aard is. Doordat individuen die het best aangepast zijn aan de lokale omgeving de beste kans hebben zich voort te planten, zal door [natuurlijke selectie](#) veranderen in de loop van de tijd de eigenschappen van de populatie. Een andere toepassing van toeval in de evolutietheorie is het concept van [genetische drift](#).

Psychologie

De psycholoog [Jung](#) viel het op dat er soms 'toevallige' reeksen gebeurtenissen voorvielen die toch een of andere verborgen relatie met elkaar leken te hebben. Hij noemde dit verschijnsel [synchroniciteit](#).

Bron: Wikipedia

A.1.2 Causaliteit

Oorzakelijkheid, causaliteit of de **wet van oorzaak en gevolg** verwijst naar de veronderstelling of theorie dat gebeurtenissen plaatsvinden als gevolg van bepaalde andere gebeurtenissen die daaraan vooraf gegaan zijn; een [oorzaak](#) gaat vooraf aan een [gevolg](#). Men spreekt in dergelijke gevallen van een **causaal verband** tussen twee gebeurtenissen.

Bij het toetsen van een verklarende hypothese is het belangrijk dat de oorzaak en het gevolg daadwerkelijk samenhangen. Een bekend voorbeeld is het volgende: In de periode 1960-1980 nam het aantal geboorten in Duitsland af. In dezelfde periode nam ook het aantal ooievaars in Duitsland af, terwijl de teelt van [rodekool](#) gelijk bleef. Hypothese: de ooievaarsstand neemt af, daardoor kunnen ze minder kinderen langs brengen.

Er is hier wel sprake van een [statistisch verband](#): het aantal geboorten daalt en het aantal ooievaars daalt. Maar aangezien kinderen niet door de ooievaar gebracht worden is er geen causaal verband. De hypothese moet dan ook verworpen worden.

Een betere hypothese zou zijn dat "de pil" in die periode geïntroduceerd werd zodat een betere anticonceptie mogelijk werd. Er is tenslotte wel een causaal verband tussen anticonceptie en geboorten.

Bron: Wikipedia

A.1.3 Synchroniciteit

• syn-chro-ni-ci-teit (de ~ (v.)) : het samenvallen in de tijd van twee of meer niet causaal op elkaar betrekking hebbende gebeurtenissen.

Bron: Dikke Van Dale

• De term **synchroniciteit** (letterlijk: gelijktijdigheid) is een acausaal, verbindend beginsel, in 1930 geformuleerd door de Zwitserse psychiater en psycholoog [Carl Gustav Jung](#). Van synchroniciteit is sprake wanneer twee of meer gebeurtenissen min of meer tegelijkertijd optreden in een voor de betrokkene zinvol verband, dat niet noodzakelijk als [causaal](#) wordt ervaren. Eenvoudig gezegd: je ervaart het als "meer dan gewoon toeval"; omdat de twee gebeurtenissen voor jou met elkaar te maken schijnen te hebben, maar niet zo dat het ene het andere heeft voortgebracht. Jung zag synchroniciteit als een ander verklaringsmodel dat naast causaliteit zijn plaats verdiende. Dit concept stelt de causaliteit zelf niet ter discussie noch wil het ermee concurreren. Het beweert slechts dat, net zoals gebeurtenissen kunnen gegroepeerd worden onder 'oorzaak', ze net zo goed kunnen worden gegroepeerd onder hun betekenis.

Jung voerde dit begrip in toen hij, na bestudering van de psychologie van onbewuste processen, constateerde dat het [causaliteitsbeginsel](#) ontoereikend was om bepaalde merkwaardige verschijnselen in de onbewuste psychologie te verklaren. Zo vond hij vaak merkwaardige parallellen in bijvoorbeeld dromen, ziektebeelden en ervaringen van zijn patiënten. Deze samenhang leek hem niet louter toevallig, maar wezenlijk. Vandaar dat hij het "synchroniciteit" doopte. Jung noemt als voorbeeld dat zijn patiënte hem eens vertelde over een droom waarin een [scarabee](#) voorkwam. Op datzelfde moment vloog een dergelijk insect zijn kamer binnen. Een scarabee is hoogst zeldzaam op de plek waar Jung woonde. Het lijkt [toeval](#), maar volgens Jung is het dat niet. Verdere analyse via droomduiding en vooral symboliek bracht hem op het spoor van de werking van een voordien ongekende samenhang van psychische processen.

Jung zegt zelf over synchroniciteit: "Synchroniciteit is niet raadselachtiger of geheimzinniger dan de [discontinuïteiten](#) in de [fysica](#). Het is slechts de vastgeroeste overtuiging van de almacht van de causaliteit die het verstand moeilijkheden bereidt en die het ondenkbaar doet schijnen dat er oorzaakloze gebeurtenissen zouden kunnen voorkomen of bestaan... Zinnvolle [coïncidenties](#) zijn denkbaar als zuivere toevalligheden. Maar naarmate hun aantal toeneemt en de overeenkomst groter en nauwkeuriger is, wordt het steeds minder waarschijnlijk en meer ondenkbaar dat hier sprake van toeval is. Dat wil zeggen: ze kunnen niet meer voor zuiver toeval doorgaan, maar moeten bij gebrek aan causale verklaringen als ordeningen volgens een bepaald plan opgevat worden... Hun 'gebrek aan verklaarbaarheid' bestaat niet alleen uit het feit dat de oorzaak onbekend is, maar ook uit het feit dat zo'n oorzaak met onze verstandelijke capaciteiten niet denkbaar is".

Bron: Wikipedia

A.1.3 Synchronisatie

Synchronisatie is het proces of het resultaat van iets gelijktijdig maken.

Pas in de negentiende eeuw is synchronisatie in de geschiedenis van de mens een rol van betekenis gaan spelen. De treinen gingen zo snel rijden dat een verschil in lokale tijd opging vallen. Het gelijk zetten van de klokken langs de spoorlijn werd noodzakelijk. Synchronisatie van de klokken was ook een vereiste voor het veilig gebruik van enkelspoor.

De treinen konden zo volgens het spoorboekje blijven rijden, zodat vermeden werd dat twee treinen tegelijkertijd op hetzelfde spoorvak op elkaar aanstormden.

Sindsdien is het belang van synchronisatie alleen maar groter geworden. In de informatica wordt de problematiek van synchroniseren geïllustreerd door het zogenoemde [filosofenprobleem](#).

Bron: Wikipedia

In de voorstelling zal je een toepassing van synchronisatie zien waarbij 5 metronomen hetzelfde ritme gaan aannemen.

A.1.4 Coïncidentie

Coïncidentie betekent letterlijk samen voorvallen. Het gaat om een meetmethode, waarbij twee of meer [detectoren](#) ingezet worden om hetzelfde [verschijnsel](#) op twee verschillende plaatsen waar te nemen en zo de nauwkeurigheid te verhogen. Een typisch voorbeeld is een experiment waar deeltjes met hoge energie op elkaar botsen en twee detectoren lijnrecht tegenover elkaar de daaruit ontstane deeltjes waarnemen. Een ander voorbeeld is [MiniGrail](#), waarbij identieke detectoren voor zwaartekrachtgolven zich in Nederland en in Brazilië bevinden. Als de beide detectoren aan een [atoomklok](#) gekoppeld zijn, dan kan uit het klein verschil in tijd de richting van de golf bepaald worden. Dit wordt ook toegepast voor detectie van [neutrino's](#), zoals [Super-Kamiokande](#).

Bron: Wikipedia

A.2 Klassikaal filosoferen

Verkeerde antwoorden bestaan niet. Het is de bedoeling om het onderwerp 'toeval' vanuit verschillende perspectieven te bekijken. Niet om één waarheid te zoeken. Daarom vraag je een openheid naar elkaars invalswegen en is het verdedigen van één stelling enkel een beperktheid van het filosofische vermogen.

A.2.1 Citaten

- In Bijlage 1 vindt u een aantal citaten over toeval. De studenten kiezen elk één of twee citaten waarmee ze het eens zijn. Ze lezen die klassikaal voor en vertellen wat ze er onder verstaan.
- Als leerkracht kies je enkele citaten en vraag je aan de leerlingen hoe we dat citaat kunnen begrijpen.

A.2.2 Artikels

In bijlage 2 vindt je twee tegengestelde artikels over toeval.

Elke leerling leest de twee artikels. Nadien wordt er aan de leerlingen gevraagd bij welk artikel het meest klopt volgens hun gevoel. Er kan een discussie ontstaan wat toeval is en of het bestaat of niet? Of we toeval in ons leven mogen binnenlaten of het beste kunnen weren?

A.2.3 Eigen ervaringen met toeval en synchroniciteit

Welke ervaringen heb jezelf in je leven gehad die meer dan toevallig moeten zijn. En hoe voelt zo'n ervaring?

A.3 Sync

Er bestaan vuurvliegjes die in Thailand en Amerika die allemaal tezamen gelijktijdig licht geven. Het is een hallucinante en wonderlijke ervaring. Wetenschappers proberen sinds de jaren 1950 te begrijpen hoe al deze afzonderlijke wezens communiceren om zo gelijktijdig licht te geven. Nog steeds snappen we het proces niet helemaal. Kijk maar eens naar het volgende korte fragment op youtube: [fireflies sync - YouTube](#)

Ons hart werkt op dezelfde manier. Tienduizenden cellen in ons hart contraheren afzonderlijk van elkaar om een hartritme te geven. Op die manier hangt dat ritme niet af van één cel die zou kan uitvallen.

In de natuur blijkt synchronisatie heel regelmatig voor te komen.

A.4 Toeval en kansberekening

Volgens berekeningen uit de statistiek zou je elke maand en een paar dagen het gevoel kunnen krijgen dat er iets op je pad kwam dat geen toeval kan zijn. Mensen die zich meer openstellen voor betekenissen achter toevalligheden zullen ze meer tegen komen. En mensen die er geen belang aan hechten zullen ze waarschijnlijk minder zien. Toch is het altijd magisch om met zo'n onwaarschijnlijke toevalligheid geconfronteerd te worden.

A.4.1 Trucjes

Enkele goocheltrucjes die gebaseerd zijn op kansberekening.

- Vraag aan iemand om te denken aan een getal tussen de 1 en de 10.
70% van de mensen zullen 7 zeggen.
- Vraag aan iemand om te denken aan een getal met twee cijfers tussen de 10 en de 50. Maar de twee cijfers moeten verschillend zijn en beiden oneven zijn.
70% van de mensen denken aan 37. 35 scoort ook nog hoog.
- Neem een boek kaarten en vraag ze te schudden. Vraag een cijfer tussen de 1 en de 10 aan 2 mensen. Zeg nu dat die 2 cijfers naast elkaar liggen in dat spel kaarten.
Omdat er van ieder cijfer 4 in het pak zijn, is er heel veel kans dat ze ergens ook naast elkaar liggen.
- Neem 2 pakken met kaarten. Draai van elk pak de kaarten synchroon één voor één om. Op een bepaald moment zie je waarschijnlijk dezelfde kaart zien liggen op de twee pakjes.
Er is heel veel kans dat er één kaart op dezelfde plaats zit.

A.4.2 Six degrees of separation

Je leert iemand op reis kennen. Iemand van een ander land. En die persoon kent een kennis van een vriend van jou. Wat een toeval. Of toch niet?

Kijk eens naar de six-degrees-of-separation-theorie. Hieronder vind je een beschrijving van Wikipedia:

Six degrees of separation (letterlijk "zes graden van verwijdering") is de theorie dat iedereen slechts zes stappen of minder van elkaar verwijderd is. Zo ontstaat een ketting van 'vrienden van vrienden' om twee mensen met elkaar te verbinden in maximaal zes stappen. De term 'six degrees of separation' wordt vaak gebruikt als synoniem voor het 'kleine wereld' fenomeen. Alle mensen ter wereld zouden elkaar makkelijk in 6 stappen kunnen bereiken. Er is divers onderzoek gedaan om de theorie empirisch of theoretisch te onderbouwen.

[Frigyés Karinthy](#), een populaire [Hongaarse](#) schrijver en vertaler, gebruikt het begrip als eerste in zijn [korte verhalenbundel](#) *Everything is Different* (1929). Hij gaat ervan uit dat de mensheid een netwerk is waarin alle mensen via maximaal vijf tussenpersonen en zes tussenstappen met elkaar verbonden zijn. Het begrip krijgt een bredere bekendheid vanaf het moment dat [John Guare](#) het in 1990 als titel voor zijn toneelstuk gebruikt.

In 2001 probeerde Duncan Watts, professor aan de Columbia-universiteit, Milgrams experiment opnieuw uit te voeren op het internet. Hij gebruikte een e-mailbericht als het "pakketje" dat moest worden afgeleverd met 48.000 afzenders en 19 doelen in 157 landen. Watts stelde vast dat het gemiddeld aantal tussenstappen ongeveer zes was. Een andere studie uit 2007 door Jure Leskovec en Eric Horvitz onderzocht een [dataset](#) van berichten bestaande uit 30 miljard gesprekken tussen 240 miljoen mensen. Ze concludeerden dat de gemiddelde weglengte onder [Microsoft Messenger](#) gebruikers zes was.

Het datateam van [Facebook](#) publiceerde in november 2011 twee artikelen, waaruit bleek dat tussen alle Facebookgebruikers ten tijde van het onderzoek (721 miljoen gebruikers met 69 miljard vriendschapslinks) de gemiddelde afstand 4.74 bedroeg.

A.4.3 The secret of luck

Derren Brown maakte een mooie televisieaflevering in zijn serie 'The Experiments'. In die serie voert hij experimenten uit met echte mensen die van niets weten. In 'The secret of luck' onderzoekt hij hoe toeval, keuzes en bijgeloof werkt. Deze aflevering was een inspiratie voor Kurt Demey toen hij 'Ongekende Evidenties' maakte.

<https://www.youtube.com/watch?v=O4mN33w5Ftw>

★B. Na de voorstelling.

Het is belangrijk dat deze informatie nog niet gegeven wordt voor de voorstelling. Zo kunnen de jongeren het stuk kunnen ervaren. In een nabespreking kaderen de acteurs duidelijk deze voorstelling.

B.1 Vragen en discussies over de voorstelling

Vragen die aan de leerlingen kunnen gesteld worden.

- Is deze voorstelling een goochelshow, een muzikaal concert of een theatervoorstelling en waarom?

- Wat wil de laatste zin op het einde zeggen:

Toeval is een gevolg van een oorzaak die ons is ontgaan. Daarom is het woord

Deze zin is een vrije vertaling van een citaat van Voltaire.

“Il n'est point de hasard. Nous avons nommé ainsi l'effet que nous voyons d'une cause que nous ne voyons pas.”

- Hoeveel mensen werken er volgens jou tijdens de voorstelling mee? (geluid, licht en spel)

We gaan met vier op tournée. Een techniker die het licht doet. Twee mensen op de scène (acteur en muzikant). En een actrice die je net voor de voorstelling zag.

Naast de vier personen op tournée zijn er natuurlijk de technikers van het theater (meestal twee) die de voorstelling mee opzetten en de lichten inhangen. Daarnaast heb je de programmeur en de hele equipe die achter de schermen helpen om theaterstukken te zoeken, aan te bieden en te promoten.

- Hoeveel denk je dat deze voorstelling kost?

Een voorstelling als 'Ongekende Evidenties' kost ongeveer 1950€.

Wat zit er in die prijs:

- 1200€ voor de drie artiesten en techniker die 300 € volgens de wettelijke barema's krijgen. Let op dit is een gefactureerd bedrag. Dus alle patronale kosten en dergelijke moeten daar nog af. Zij houden daar slechts 120 € van over. Voor dat geld moeten zij zich voorbereiden en oefenen voor de speeldag en op de speeldag opbouwen, spelen en afbreken.

- 120€ voor de 600 foto's die verscheurd worden.

- 100 € aan materialen zoals batterijen, planken, en andere attributen die regelmatig vervangen moeten worden.

- 125 € voor de compagnie die voor het werk zorgt, de administratie doet en materialen moet vervangen als ze stuk zijn.

- 125 € investeringen. Dat is geld dat terug naar de compagnie gaat voor al de materialen die ze aankochten en al de lonen die ze betaalden tijdens de creatie van de voorstelling.

- 280 € is ongeveer 15% dat naar het theaterbureau gaat. Het bureau zorgt ervoor dat de voorstelling verkocht geraakt.
- Hoe lang werd er aan deze voorstelling gecreëerd?

5 maanden in 2 jaar

Omdat we met andere voorstellingen speelden, hebben we de creatieperiodes over twee jaren verspreid.

We hebben de voorstelling van 'nul' opgebouwd. Alles moest nog bedacht worden (teksten, mentalisme, muziek, ...) Hiervoor hebben we tijd nodig gehad.

We maakten de voorstelling op verschillende plaatsen omdat we zelf geen theaterzaal hebben (Dommelhof, CC de Spil, La Villetter (Parijs), Mediterranean Dance centre (Kroatië), Le Boulon (Frankrijk), Animakt (Frankrijk), Kunstencentrum Diepenheim (Nederland), Destelheide,...)

B.1 Mentalisme

B.1.1 Wat is mentalisme?

- Volgens wikipedia:

Mentalisme is een vorm van amusement waarbij de artiest (mentalist) de illusie wekt dat hij over buitengewone mentale vaardigheden en vermogens beschikt. Daarbij kan het gaan om beïnvloeden, voorspellen en gedachtenlezen, maar ook om een uitzonderlijke vaardigheid in het uitvoeren van rekenkundige bewerkingen en het onthouden van gegevens.

De beste mentalisten maken een grote indruk op het publiek. Door het veelvuldig gebruik van vrijwilligers voelen toeschouwers zich persoonlijk betrokken bij de act. Een terugkerend artistiek thema is de grote potentie van het menselijke denkvermogen.

Verklaring

De wortels van mentalisme liggen in de 19de-eeuwse [goochelkunst](#). Sindsdien heeft het zich ontwikkeld tot een op zichzelf staand genre. Waar een goochelaar zich vooral bedient van vingervlugheid en mechanische trucage, ligt de nadruk in een mentalisme-act op mentale vaardigheden zoals hypnose, intuïtie, psychologisch inzicht en geheugentechniek. Door een opeenstapeling van methodes is het voor een niet-ingewijde moeilijk om de act te verklaren.

Een mentalist is met name bezig in het opbouwen van suggestie. Hierdoor wordt het geloven in [esoterische](#) fenomenen aan de kaak gesteld. Kenmerkend voor deze theatervorm is het element van mysterie: de mentalist zal misschien hints geven hoe hij het doet, helemaal zeker is het publiek nooit.

Specifieke thema's waar de mentalist naar kan verwijzen zijn: [neurolinguïstisch programmeren](#), [lichaamstaal](#), [conditioneren](#), [hypnose](#), suggestie, magisch denken, [telepathie](#), [telekinese](#), [psychokinese](#), onontdekte krachten, [zintuigen](#).

Controverse

Mentalisme kan sterke tegenwerpingen oproepen in de media en in kringen van traditionele goochelaars, religieuze leiders en sceptici. Critici stellen dat er, puur voor amusement, wordt gespeeld met geloofsovertuigingen. Zo kan het publiek overtuigd raken van zaken

die uit moreel of wetenschappelijk oogpunt verwerpelijk zijn. Uitgangspunt van mentalisme is echter dat de toeschouwer kritisch genoeg is om de act te herkennen als amusement en onderscheid kan maken tussen theater en werkelijkheid.

- **Enkele bekende mentalisten**

Derren Brown

Hij is nu één van de topmentalisten die het mentalisme in een nieuw tijdperk bracht. Er zijn talloze filmpjes van hem op youtube te vinden.

Joseph Dunninger, Theodore Annemann, Al Koran en David Berglas zijn zeer gekende oudere mentalisten

Kurt Demey is de mentalist die je in Ongekende Evidenties aan het werk zag. Hij is vooral gekend om zijn artistieke en originele aanpak. Hij is Belgisch kampioen 2015 - 2016.

B.1.2 Hoe wordt mentalisme gebruikt in Ongekende Evidenties

Het grote verschil tussen Ongekende Evidenties en andere mentalisme-voorstellingen is dat er in Ongekende Evidenties geen mentalist is die beweerd dat hij gedachten kan lezen.

Kurt Demey bestudeerd mentalisme al 15 jaar. Om deze voorstelling kon hij geen beroep doen op bestaande technieken omdat het mentalisme in de handen ligt van het publiek. Daarom moest hij technieken gaan ombuigen en heeft hij vier nieuwe technieken uitgevonden.

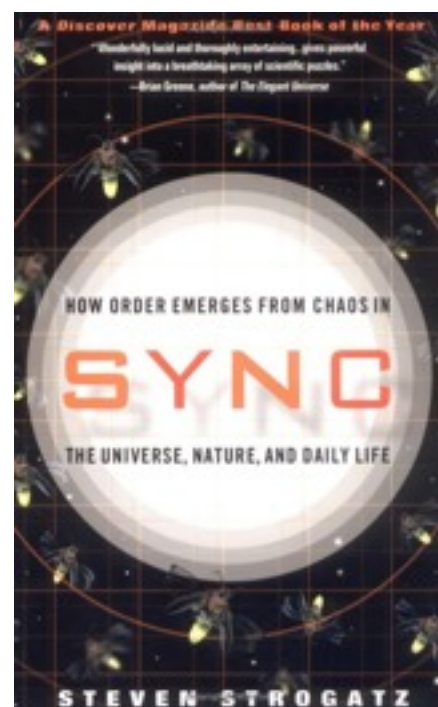
B.2 Sync

B.2.1 How order emerges from chaos in sync. the universe, nater, and daily life

Dit is een titel van een boek van Steven Strogatz dat Kurt Demey las voor hij aan de creatie begon. In het boek wordt beschreven hoe we synchrone patronen kunnen begrijpen en hoe het, voor de wetenschap, een zoektocht was en is om ze te begrijpen. In een Ted-uitzending legt Steven Strogatz in het kort uit hoe we naar sync kunnen kijken. Hij legt ook uit waarom de metronomen synchroon gaan bewegen als we de ondergrond onstabiel maken zoals in de voorstelling.

[Steven Strogatz: How things in nature tend to sync up - YouTube](#)

Als je zelf de test wilt doen met de metronomen is het belangrijk dat je dezelfde soort metronomen gebruikt en die zo goed mogelijk op hetzelfde ritme instelt. Je neemt een vlakke ondergrond voor de metronomen die zo weinig mogelijk weegt. De rollende blikjes waarop die ondergrond mee beweegt, mogen niet te veel wegen (ronde lege blikjes zonder deuken zijn

hier goed voor). Dat alles moet op een egale, waterpasse stevige constructie staan.

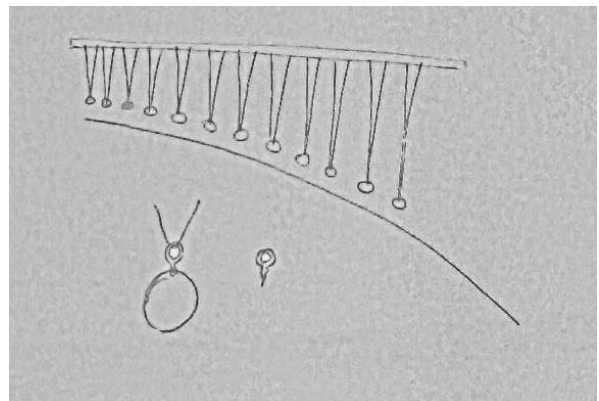
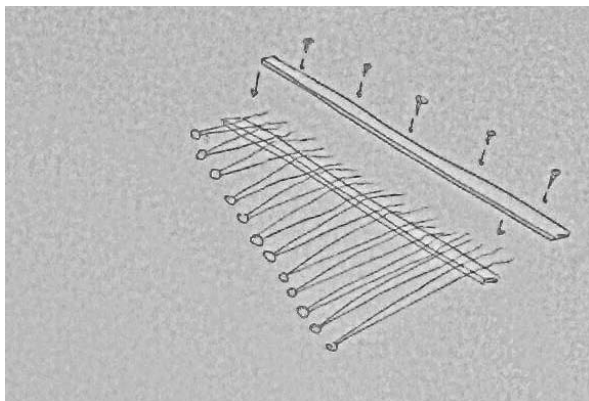
B.2.2 synchrone patronen met balletjes

In de voorstelling zie je balletjes aan draadjes patronen vormen. In onderstaand filmpje zie je twee meisjes zo'n een 'Wave Pendulum' bouwen.

[Wave Pendulum Physics Project - YouTube](#)

Het vraagt geduld om zoiets te bouwen. Maar aan jongeren die het graag willen proberen, geef ik graag wat tips mee.

Ik ben begonnen met 2 houten latten waar ik de touwtjes tussen leg. De balletjes liet ik volgens een rechte diagonale lijn lopen. Laat nog genoeg touw over want je zal nog veel moeten aanpassen. De balletjes moeten namelijk in een curve lopen die groter wordt naarmate ze lager hangen. De twee latten schroefde ik aan elkaar. Eerst lichtjes zodat ik de balletjes nog gemakkelijk naar boven of naar beneden kon bewegen. Als ik tevreden was, vees ik alles goed vast en plakte de draadjes bovenaan nog eens extra vast. De balletjes zijn in mijn geval golfballetjes waar ik een klein oogje in vees. Om het geheel goed af te stellen begin je met de middelste bal in het oog te houden. telkens ga je de andere bellen steeds een beetje lager hangen tot je een goede curve krijgt. Succes ermee.

Bijlage 1

Citaten

Bron: Citaten.net

[Albert Einstein](#)

Duits - Amerikaans natuurkundige 1879-1955

Als dit universum in zijn miljoenvoudige orde en precisie het resultaat van een blind toeval zou zijn, dan is dat net zo geloofwaardig als wanneer een drukkerij explodeert en alle druklettertjes weer op de grond terecht komen in de voltooide en foutloze vorm van het woordenboek.

[Friedrich Nietzsche](#)

Duits dichter en filosoof 1844-1900

Geen enkele overwinnaar gelooft in het toeval.

[Spinoza](#)

Nederlands filosoof 1632-1677

Wat wij toeval noemen, is het toevluchtsoord der onwetendheid.

[Georges Bernanos](#)

Frans schrijver en politiek schrijver 1888-1948

Wat wij toeval noemen, is misschien de logica van God.

Origineel: Ce que nous appelons hasard c'est peut-être la logique de Dieu.

[Voltaire](#)

Frans schrijver en filosoof (ps. van François Marie Arouet) 1694-1778

Toeval bestaat niet. We noemen zo een gevolg van een oorzaak die we niet zien.

Origineel: Il n'est point de hasard. Nous avons nommé ainsi l'effet que nous voyons d'une cause que nous ne voyons pas.

[Godfried Bomans](#)

Nederlands schrijver 1913-1971

Wat spelers telkens weer vergeten, is, dat ook het toeval geen geheugen heeft.

[Jacques Bénigne Bossuet](#)

Frans Bisschop en schrijver 1627-1704

Wat voor de mensen toeval is, heeft bij God een bedoeling.

Origineel: Ce qui est hasard à l'égard des hommes est dessein à l'égard de Dieu.

[Philo van Alexandrië](#)

Grieks-Joods filosoof 20 v. Chr. - 50 na Chr.

Als toeval niet bestaat, waarom is er dan een woord voor?

[Mark Twain](#)

Amerikaans schrijver (ps. van Samuel Langhorne Clemens) 1835-1910

De grootste van alle uitvinders: het toeval.

[Albert Schweitzer](#)

Duits arts, theoloog, filosoof, musicus 1875-1965

Het toeval is de schuilnaam waarvan God zich bedient wanneer hij incognito wil optreden.

[Francois de la Rochefoucauld](#)

Frans schrijver 1613-1680

Het toeval maakt veel fouten goed, waar het verstand geen raad mee zou weten.

[George Sand](#)

Frans schrijver 1804-1876

Moedeloosheid overvalt ons alleen dan wanneer wij niet langer op het toeval kunnen rekenen.

[Théophile Gautier](#)

Frans dichter, toneelschrijver en criticus 1811-1872

Het toeval is misschien het pseudoniem van God, als hij zijn naam ergens niet onder wil zetten.

Origineel: Le hasard, c'est peut-être le pseudonyme de Dieu, quand il ne veut pas signer.

Bron: La Croix de Berny: Roman Steeple-Chase

[Empedocles](#)

Grieks filosoof 492-432 v.Chr.

Precies dát gelooft iedereen waarop hij bij toeval stuit.

[Dick Hillenius](#)

Nederlands bioloog en dichter 1927-1987

Het woord toeval bestaat slechts omdat onze hersenen te klein zijn om alle samenhangen te begrijpen.

[Francois de la Rochefoucauld](#)

Frans schrijver 1613-1680

Hoe ingenomen de mensen ook zijn met hun grote daden, ze zijn niet vaak het gevolg van een groot plan, doch van het toeval.

Origineel: Quoique les hommes se flattent de leurs grandes actions, elles ne sont pas souvent les effets d'un grand dessein, mais des effets du hasard.

[Hans Krailsheimer](#)

Duits schrijver 1888-1958

Waar toe het toeval in staat is bewijst ons het geluk van de anderen en onze tegenslagen.

[Cees Buddingh](#)

Nederlands letterkundige 1918-1985

Wanneer de mensen succes hebben, wijten ze het aan hun bekwaamheden, wanneer zij falen, wijten zij het aan het toeval.

[Charles Lamb](#)

Engels essayist 1775-1834

Het grootste genoegen dat ik ken, is in stilte een goede daad verricht te hebben, die bij toeval uitkomt.

Origineel: The greatest pleasure I know is to do a good action by stealth, and to have it found out by accident.

[Milan Kundera](#)

Tsjechisch schrijver en criticus 1929

Niet de noodzaak maar het toeval is vol betovering.

Bron: De ondraaglijke lichtheid van het bestaan

[Paul Guth](#)

Frans humorist, schrijver en journalist 1910-1997

Toeval : de lekenvorm voor het mirakel.

[Fliegende Blätter](#)

Duits humoristisch weekblad 1844-1944

Als een toeval zware gevolgen na zich sleept noemt men het noodlot.

[Willem Frederik Hermans](#)

Nederlands schrijver 1921-1995

De beslissingen die zelfs in het eenvoudigste mensenleven genomen worden, berusten gedeeltelijk op toeval, gedeeltelijk op vergissingen en het kleine deel wat redelijk genoemd wordt, heeft deze eer alleen aan gebrek aan feitenkennis te danken.

Bron: Antipathieke romanpersonnages

[Elias Canetti](#)

Oostenrijks schrijver, filosoof en Nobelprijswinnaar literatuur (1981) 1905-1994

De geest leeft van het toeval, maar hij moet het wel grijpen.

[Martin Farquhar Tupper](#)

Engels schrijver, dichter en filosoof 1810-1889

De mijnen der kennis worden vaak ontdekt door de wichelroede van het toeval.

[Gotthold Ephraim Lessing](#)

Duits toneelschrijver 1729-1781

Een wijs mens eert geen spel, waar slechts het toeval heerst.

[Henri Poincaré](#)

Frans wiskundige en filosoof 1854-1912

Er is toeval wanneer kleine oorzaken grote gevolgen hebben.

[Salomon Baer-Oberdorf](#)

Duits schrijver 1870-1940

Het gelukkige toeval wordt geëerd, het ongelukkige gestraft.

Bron: Wetterleuchten (1909) 43

[Jan Greshoff](#)

Nederlands schrijver en letterkundige 1888-1971

Het is dom niets, het is dom alles aan het toeval toe te schrijven.

[Joseph Joubert](#)

Frans schrijver 1754-1824

Het toeval is gewoonlijk een voorzichtig mens gunstig.

[Terentius](#)

Romeins dichter 190 v.C. - 159 v.C.

Hoe vaak gebeurt niet bij toeval, wat wij zelfs niet dorsten hopen?

Bron: Phormio 757

[Fliegende Blätter](#)

Duits humoristisch weekblad 1844-1944

Ieder is de smid van zijn geluk; maar het toeval smeedt mede.

[Napoleon](#)

Frans staatsman en keizer 1769-1821

In al wat men onderneemt, moet men twee derden van de rede laten afhangen en een derde van het toeval. Wie de eerste breuk vergroot, is kleingeestig. Wie de tweede vergroot, is roekeloos.

[Leo Tolstoj](#)

Russisch schrijver, filosoof en politiek denker 1828-1910

Liefde is zelfverloochening, ziedaar het enige geluk dat niet van toeval afhangt.

[Anatole France](#)

Frans schrijver en Nobelprijswinnaar literatuur (1921) (ps. van J. A. Thibault) 1844-1924

Onschuld is meestal toeval en niet een deugd.

Origineel: L'innocence, le plus souvent, est un bonheur et non pas une vertu.

Bron: Les Dieux Ont Soif

[Daniel Stern](#)

Frans schrijfster (ps. van Marie C.S. de Flavigny) 1806-1876

Wat aan het verstand der vrouwen voornamelijk ontbreekt, is methode. Vandaar het toeval ingevoerd in haar redeneringen, en dikwijls ook in haar deugden.

[Willem Frederik Hermans](#)

Nederlands schrijver 1921-1995

Wat is een geheugen? Een groot boek dat op een onverwacht moment kan dichtslaan en wij weten niet meer bij welke passage wij gebleven waren. Maar, op goed geluk bladerend vinden wij soms bij toeval de passage die wij zochten terug. Soms ook glijdt het boek uit onze hand en het valt open juist op de plaats die wij vergeten waren.

Bron: De psychologische test

[Lord Halifax](#)

Brits Conservative politicus 1881-1959

Wie niets aan het toeval wil overlaten, zal weinig slecht doen, maar hij zal zeer weinig doen.

Bron: Works (1912) 247

[Matthew Arnold](#)

Brits criticus en dichter 1822-1888

Zij, die geen gaven van het toeval verwacht, hebben het noodlot overwonnen.

Bron: Resignation

[Victor Hugo](#)

Frans schrijver 1802-1885

Alles gaat voort, en het toeval verbetert het toeval. Vandaar evenwicht en dan plotseling toch weer orde.

Bron: Hernani 4, 2

[Fontenelle](#)

Frans schrijver 1657-1757

Alles is dus toeval? Ja, mits men deze naam toekent aan de orde, die men niet kent.

Bron: Dialogues des Morts Modernes II

[Henk Hofland](#)

Nederlands journalist en columnist 1927-

De oerbron van de creativiteit ligt in het brein van de dader die wordt geholpen door het toeval, van de wal in de sloot of andersom.

[Carel Vosmaer](#)

Nederlands auteur 1826-1888

De zogenaamde onafhankelijkheid maakt ons een slaaf, en een speelbal voor het toeval.

[Friedrich von Schiller](#)

Duits dichter en toneelschrijver 1759-1805

Er bestaat geen toeval; en wat ons blinde willekeur toeschijnt, juist dat vindt zijn oorsprong in heel diepe bronnen.

Origineel:

*Es gibt keinen Zufall;
Und was uns blindes Ohngefähr nur dünkt,
Gerade das steigt aus den tiefsten Quellen.*

Bron: Wallensteins Tod (1800)

[Etienne Rey](#)

Frans literair criticus en dramaturg 1789-1867

Gelukkig toeval is vaak de naam die men geeft aan de verdiensten van anderen.

Bron: La Chance (1928) 13

[Louis Pasteur](#)

Frans wetenschapper 1822-1895

Het toeval begunstigt alleen die er op voorbereid waren.

Origineel: Le hazard ne favorise que les esprits préparés.

[Marie von Ebner-Eschenbach](#)

Oostenrijks schrijfster 1830-1916

Het toeval is de gesluisde noodwendigheid.

[Comtesse Diane de Beausacq](#)

Frans schrijfster 1829-1899

Het toeval is de God van hen die geen God hebben.

[André Gide](#)

Frans schrijver en Nobelprijswinnaar literatuur (1947) 1869-1951

In alle menselijk handelen speelt toeval een groter rol dan besluitvorming.

Origineel: Il entre dans toutes les actions humaines plus de hasard que de décision.

Bron: Journal (1946)

[Louis van Gaal](#)

Nederlands voetbaltrainer 1951-

Kwaliteit is het uitsluiten van toeval.

[Robert Greene](#)

Amerikaans auteur 1959-

Laat uw reputatie niet aan het toeval of aan roddels over; het is het kunstwerk van je leven, en je moet het bijspijkeren, aanscherpen, en het tentoonstellen met de zorg van een kunstenaar .

Origineel: Do not leave your reputation to chance or gossip; it is your life's artwork, and you must craft it, hone it, and display it with the care of an artist.

Bron: The 48 Laws of Power

[Etienne Rey](#)

Frans literair criticus en dramaturg 1789-1867

Na het succes verandert het toeval van naam en noemt zich knapheid.

[Ovidius](#)

Romeins dichter 43 v.C. - 17 n.C.

Overall heerst het toeval;
Werp je vishaak maar uit,
En waar je het 't minst verwacht
daar zit er vis in de stroom.

[Nicolas Chamfort](#)

Frans schrijver, journalist en toneelschrijver 1741-1794

Toeval is het pseudoniem van de Voorzienigheid.

Origineel: Le Hasard est un sobriquet de la Providence.

Bron: Maximes et Pensées (1795)

[Jacques Deval](#)

Frans scenarioschrijver (ps. van Jacques Boularon) 1890-1972

Toeval: de naam die men geeft aan het slagen van de anderen.

[Friedrich von Schiller](#)

Duits dichter en toneelschrijver 1759-1805

Wat is het toeval anders dan de ruwe steen, die tot leven komt onder de hand van de beeldhouwer?

[Anatole France](#)

Frans schrijver en Nobelprijswinnaar literatuur (1921) (ps. van J. A. Thibault) 1844-1924

In het leven moet men iets aan het toeval overlaten. Het toeval is eigenlijk God.

Origineel: Il faut, dans la vie, faire la part du hasard. Le hasard, en définitive, c'est Dieu.

Bron: Le Jardin d'Épicure (1894)

Bijlage 2

infonu.nl

Toeval bestaat niet, want ook toeval is onvermijdelijk

Definitie toeval

Er zijn verschillende definities van toeval. Maar wat in het dagelijks leven meestal onder toeval wordt verstaan, is een opzienbarende samenloop van omstandigheden die schijnbaar zonder opzet, aanleiding en zonder enige logica tot stand komt en die daardoor als een soort van wonder wordt ervaren. Alleen blijkt bij nader onderzoek, of bij simpel nadenken, dat een dergelijk mirakel volkomen voorspelbaar zou zijn geweest indien we vooraf alle gegevens hadden gekend.

Alles is oorzaak en gevolg en dus onvermijdelijk

Stel dat er een zeer intelligente computer was waarin we de informatie zouden kunnen stoppen van alle krachten op deze wereld: De hersencellen van alle levende wezens, de atomen van alle materie, alle natuurkrachten tot in het kleinste detail, enz, enz. Dan zou die computer dus geprogrammeerd zijn met alle denkbare **oorzaken**. Hij zou dan ook alle **gevolgen** tot op de millimeter voor de eeuwigheid kunnen voorspellen.

Het is onvermijdelijk hoe dobbelsteen valt

Op het moment dat we de dobbelsteen werpen staat al vast hoe die valt. Het is namelijk het resultaat van de beweging van onze hand, de wrijving van de tafel alsook omgevingsfactoren zoals, luchtstroming, temperatuur enz. Zouden we de dobbelsteen namelijk een tweede keer onder exact dezelfde omstandigheden gooien, dan kwam hij op het zelfde getal.

Knikkers

Wat voor die dobbelsteen geldt is ook van toepassing op een emmer vol met knikkers. Als we namelijk een emmer met 1000 knikkers van een grote hoogte naar beneden gooien, komen die in een ogenschijnlijke chaos naar beneden en ergens op de grond tot stilstand. Maar zouden we die emmer een tweede keer op exact de zelfde manier kunnen gooien dan komen de knikkers allemaal op precies de zelfde plek neer als de eerste keer. (Dus knikkers op de zelfde manier gerangschikt in de emmer, alle gesleten moleculen vanwege de eerste worp zitten weer op hun plek, omgevingsfactoren, zoals wind, zon, tijd, bestrating ook weer exact hetzelfde). Met andere woorden: een exact de zelfde oorzaak heeft altijd exact het zelfde gevolg.

De mens is als een knikker

Wat voor die emmer met knikkers geldt is ook op alles dat leeft van toepassing: Stel dat u een verkeersweg moet oversteken.

U kijkt van rechts naar links en op een gegeven moment doet zich een kans voor tussen een scooter en een grijze Volkswagen. U loopt snel naar de overkant waar u eerst nog even een meisje op een fiets laat passeren alvorens u het trottoir bereikt.

U denkt waarschijnlijk dat u de beslissing volkomen autonoom uit vrije wil hebt genomen. Nu draaien we de klok letterlijk terug en alle omstandigheden zijn exact het zelfde als de vorige keer. U bent dus ook niet de vorige keer overgestoken.

De vraag is nu wanneer u ditmaal oversteekt. Antwoord:

U kijkt van rechts naar links en op een gegeven moment doet zich een kans voor tussen een scooter en een grijze Volkswagen. U loopt snel naar de overkant waar u eerst nog even een meisje op een fiets laat passeren alvorens u het trottoir bereikt.

Geen mens kan zich voorstellen dat hij de tweede keer, dus onder exact de zelfde omstandigheden, op een ander moment zou oversteken. Maar als we dan blijkbaar uitsluitend op één bepaalde manier kunnen oversteken, hebben we dan eigenlijk nog wel een vrije wil?

Vrije wil

Het lijkt dat we die absoluut niet hebben. Alles heeft te maken met erfelijkheid en omgevingsinvloeden. Want we zijn zowel lichamelijk als geestelijk het product van onze (voor)ouders, opvoeding, en alle omgevingsfactoren vanaf onze geboorte tot heden. Die supercomputer had kunnen voorspellen dat we tussen de scooter en grijze Volkswagen zouden oversteken. Het ding had uiteraard ook voorspeld dat dit artikel zou worden gepubliceerd en wie het vervolgens allemaal zouden lezen.

Albert Einstein

Indien u zich in bovenstaande theorie grotendeels kunt vinden, bevindt u zich in goed gezelschap. Albert Einstein (zie foto) bleef zich, als aanhanger van het determinisme, tot het eind van z'n leven verzetten tegen datgene wat wij toeval noemen.

reacties

Peter, 17-01-2015 14:52 #15

Toeval bestaat, maar de vergelijking tussen faste voorwerpen en mensen die besluiten kunnen maken is toch verschillend. Het is inderdaad zo dat als je een dobbelsteen werpt, en die komt op cijfer zes terecht, en je dan onder exact dezelfde omstandigheden de dobbelsteen weer werpt, dan komt die weer op een zes terecht.

Ik denk toch dat in het voorbeeld van de weg oversteken de zaak anders ligt. Vanaf dat iemand de straat over gaat steken, kun je andere dingen doen. Hier wordt uitgegaan van oversteken tussen een scooter en een grijze volkswagen, en deze persoon laat nog eerst een meisje op een fiets passeren. De eerste keer gaat dit goed en bereikt deze persoon veilig de overkant. We laten nu in het tweede geval de situatie door deze persoon verkeerd inschatten. Degene die oversteekt denkt nog net voor het meisje op de fiets de overkant te bereiken. Foutje gemaakt en het meisje met de fiets rijdt tegen deze persoon aan. Valpartij, scheur in de broek, fiets stuk, verzekeringswerk, misschien wel meer.

Het is hetzelfde als een bekende tegen komen. Was èèn van deze mensen vroeger of later van huis gegaan loop je elkaar mis, of ontmoet je elkaar misschien iets eerder of iets later. Ik denk dat toeval bestaat, en dat dit beïnvloed wordt, of een gevolg is van wat levende wezens besluiten te doen.

Juul, 02-01-2015 02:09 #14

Ik weet niet of dit forum nog leeft maargoed ik wilde er toch nog even een reactie op geven want het is een woord waar ik al een tijdje mijn interesse bij heb. Het woord toeval bestaat niet naar mijn gevoel zoals ik hiervoor al eerder las. Dat een jongen zijn trein mistte een trein terug pakte en vervolgens een bekende tegenkwam. Tuurlijk is het leven niet voorspelbaar dat zou inderdaad niet oke zijn. Maar ik geloof erin dat alles wat we meemaken gebeurt met een reden overigens gaat dit ook over de mensen die je tegenkomt en ontmoet in je leven dat is absoluut ook geen toeval. Door de een leer je wat vriendschap is en door de ander wat liefde is etcetc. Ik snap überhaupt niet waar het woordje toeval vandaan komt wat hiervoor beter in de plaats past is het woordje onverwachts, dit sluit beter aan bijv: je bent in het buitenland en je buurman is er ook en ineens zien jullie elkaar

dan klinkt het logischer dat je zegt: hee buurman wat onverwachts. Als we dieper gaan kijken en filosofie erbij betrekken dan is het toch ook geen toeval dat adam en eva is verzonnen of de theorie van darwin. Ik bedoel het zijn zoveel verschillende dingen die erbij komen kijken dat het woordje toeval gewoon letterlijk wegvalt. Ik ben nog steeds bezig naar mijn research: waarom bestaat het woord toeval? Ik Hoop dat ik dit op een dag in 1 zin kan vertellen ipv een heel verhaal maar tot nu toe is dit hoe ik erover denk.

Mischa, 28-08-2014 01:07 #13

Wat een onzin artikel. Moderne kwantummechanica zegt juist dat toeval wel bestaat. Sommige deeltjes zijn eigenlijk 2 dingen of op 2 plekken tegelijk. Wanneer iemand kijkt kiezen ze pas wat of waar ze zijn. Dit is een willekeurig proces op fundamentele schaal. Toeval bestaat dus wel.

Jason, 10-07-2012 11:07

Over toeval gesproken... Wij noemen de kruising tussen 2 levenslijnen van mensen toeval, omdat we er niet op voorbereid zijn en het niet verwachten dat het gebeurt. Om onze hersenen enigszins te berusten in dit 'lot' hebben we er een naam aan gegeven. Zo kunnen we er zonder verklaring aan te hoeven geven het toch begrijpen.

Toeval bestaat dus niet! Het is idd vastgelegd dat deze kruising zou plaatsvinden, alleen zijn wij niet in staat de tijdsbepaling hiervan vast te stellen. Dit is ook niet noodzakelijk, we moeten alleen voor onszelf bepalen waarom dit 'toeval' plaatsvindt. En hierin kom je terecht in de keuze die je kan maken. En wat is de juiste keuze? De keuze die de vraag beantwoordt waarom jij diegene daar tegenkwam. Dus ja alles is vastgelegd en je kan alleen van je pad geraken als je de verkeerde keus maakt. en vaar je verder op een ander pad...

Dirk, 21-01-2012 22:42 #11

Dit is klink klare onzin... als toeval niet bestaat hoe noem je dan het feit dat al die knikkers juist op die manier zijn neergevallen? ook al lag dit inderdaad al vast toen de knikkers in de emmer begonnen te rollen tijdens het omkiepen hiervan. het lot van die knikkers. nee het is toeval dat net die ene groene knikker op die plek stil is komen liggen, want als de omstandigheden ook maar iets anders waren, zou de knikker ergens anders komen te liggen het is dus gewoon toevallig. je spreekt je zelf hiermee heel erg tegen. het gaat erom dat wanneer twee gebeurtenissen elkaar kruisen we nog niet van toeval spreken, maar wanneer iemand die kruising waarneemt zal die gene van een toevallig moment spreken. het feit dat dit al vast lag toen beide gebeurtenissen in gang waren gezet betekent niet dat we niet meer kunnen spreken van toeval. Dit wil enkel zeggen dat we het al op dat moment als een toevallig gebeurtenis konden vaststellen. voorbeeld:2 vrienden gaan op vakantie naar het zelfde land en zelfde hotel. hier komen ze pas achter wanneer ze elkaar in het hotel tegenkomen, vanaf dit moment spreekt men van toeval. stel dat deze 2 vrienden elkaar van te voren hierover spraken en er al voor vertrek achter waren gekomen spreken we op dát moment al van toeval de gebeurtenissen kruisen zich eerder. mijn definitie van toeval: Het waarnemen van de kruising van 2 onafhankelijke gebeurtenissen.oh en een vrije wil hebben we wel bijvoorbeeld kan ik nu kiezen of ik op stap ga of dat ik vanavond lekker thuis blijf en op inet ga surfen. mijn keuze eerst op Inet surfen dan op stap. keuzes kun je altijd maken, we zullen er nooit achter komen of juist de keuze die je maakt van te voren al bepaald is. dus ga geen oplossing zoeken hiervoor met theorieën die evt waar kunnen zijn en laat ons genieten van de gedachte dat we een vrije wil hebben die net zo waar kan zijn als enig andere theorie. oh en Einstein was gestoord, een wetenschapper die in god geloofd?!?!

Tronic (infoteur), 19-08-2011 09:45 #10

Hoi Rob,

*Erg leuk onderwerp. Ik heb al eens gereageerd, maar nu nog een keertje. Zoals ik al heb gezegd kan de mens diep in atomen (subatomair niveau) geen oorzaak en gevolg vinden. Het maken van een allesomvattende berekening wordt daardoor onmogelijk, want kleine veranderingen hebben vaak grote gevolgen (chaostheorie). Dus je hoeft je geen zorgen te maken dat je geen vrije wil zou hebben, of zoiets dergelijks :-D
gr Enrico*

Sacha, 14-08-2010 00:20 #8

Ik heb vorig jaar een bijna dood ervaring gehad, een heel lang verhaal maar dus die nacht was het het ergst. In die nacht zag ik mijn opa, die al overleden was. En kreeg ik de volgende 2 dingen door (net alsof het iets was wat je gewoon wist, zoals je weet dat 1 en 1, 2 is)

:toeval bestaat niet, en ik had nog een missie op aarde. Ik heb het dus overleefd, maar die 2 zinnen zijn me altijd bijgebleven. Heel vreemd, en ik heb er ook vaak nog over nagedacht.

Hoebiehoebie, 31-03-2010 03:10 #7

Als toeval niet bestaat, dan wordt toeval dus uitgesloten, de volgende gedachte is dat de vrije keuzes dus dan niet bestaan (ze zijn allemaal al gemaakt), de daaropvolgende gedachte is dat er dus geen sprake kan zijn van ontwikkeling (we leiden een voorgeprogrammeerd leven). Helaas moet iemand of iets dan de boel voorgeprogrammeerd hebben (ontwikkeld), en daar dienen ook keuzes te zijn gemaakt. eindconclusie-Er is toeval nodig om toeval uit te sluiten-dus toeval bestaat.

Marqist, 12-10-2009 19:29 #6

Misschien is het leuk om te weten dat er maar één toevallig proces bekend is, het verval van radioactieve deeltjes, maar wellicht is dit alleen vanuit menselijke perspectieven.

De rest van alle toeval is in een mensenleven onoverkomelijk, dit komt omdat de mens er waarde aan hecht maar hierbuiten (in een puur materiale wereld waar waarde niet bestaat) is het zelfs zinloos om het over toeval te hebben. Gelukkig leven we niet in zo'n voorspelbare wereld (wat het nogal saai zou maken) omdat de complexiteit ons teboven gaat.

Het is voor een mens dus nog steeds 'geoorloofd' iets toeval te noemen ook al zou het voorspeld kunnen worden!

Coen, 24-04-2009 00:53 #4

Beste Rob,

Allereerst ben ik geen wetenschapper en heb ik ook niet echt gestudeerd. Ik kan me wel heel erg goed voorstellen dat je met het "woord" toeval in je maag zit.

Wat ik nl. denk is dat toeval een woord is dat door de mens gebruikt wordt om iets makkelijk aan te duiden. Iemand bekends tegenkomen in de winkelstraat wordt al snel betiteld met toevallig. Als je bedenkt dat beiden de keuze heeft gemaakt om naar de winkelstraat te gaan, is het ineens niet zo toevallig meer. Wat hier echter wel gebeurt, is dat beiden een duidelijke eigen wil heeft getoond om er naar toe te gaan. Is het dan volgende keer ook toevallig dat ik niemand bekends tegenkom, of is dat normaal? Ja in de volksmond moet toeval gebruikt worden, want daarmee kun je een gevoel uiten.

Dus in mijn ogen: Nee toeval bestaat niet, alles wat er gebeurt heeft te maken met de keuzes die we maken en die worden weer beïnvloed door de natuur. Maar de mens is gemakzuchtig en zoekt dus dit soort woorden. Ga het anders maar eens uitleggen als je iemand tegenkomt...

Dr Ramlal, 08-03-2009 06:03 #2

Het is ieders goed recht om met zijn eigen denken en hypothesis te komen. Goed ook om toe te geven dat e kennis beperkt is en dat je zeg maar van anderen hun mening wil horen. Het is te simpel om zulke zaken te onderzoeken en met uitsluitsels te komen, want immers we moeten rekening houden met teveel factoren. inderdaad bestaat toeval niet, maar dat wil niet zeggen dat alles gepland is. niks is gepland, alles gebeurt volgens de natuurwet. simpel gezegd als er bepaalde omstandigheid bestaat zal een bepaald iets zich voordoen. voorbeeld. als een appel rijp is, bepaalt de natuurwet dat als er een bries met bepaalde kracht waait, de appel zal vallen. zolang de bries er niet is valt de appel dus niet. het is bijzonder moeilijk voor mensen hetzelfde te zeggen of je moet geloven in reïncarnatie, waarop ik niet in wil gaan. dus als je hebt dat toeval bestaat niet, heb je gelijk. maar je moet erbij zeggen dat niks gepland is en alles gebeurt volgens de natuurwet en omstandigheden die iets veroorzaakt wat een gevold heeft. als een vlinder niet fladdert en wanner fladdert die, dat is niet te bepalen. al zullen alle omstandigheden hetzelfde zijn, de eigen wil, zal nooit hetzelfde reageren, daarom heet het eigen wil. zal de wind in beweging komen en hoe die wind in beweging komt hangt af van factoren.

groetjes

ram

[Gerritseric](#) (infoteur), 28-02-2009 19:37 #1

Hoi Robbie,

Het artikel van u (jou) over toeval klopt niet. In de sub-atomaire wereld is men tot op heden nog niet gestuit op oorzaak en gevolg. De plaats waar elektronen en andere deeltjes zich kunnen bevinden duidt men aan met waarschijnlijkheden. Men kan niets zeggen over de plaats en snelheid van deeltjes tegelijk. De uitspraak 'God dobbelt niet', wordt niet verdedigt door natuurkundigen. Het voorbeeld van de supercomputer klopt ook niet. De chaostheorie laat zien dat grote stelsel vergelijkingen niet oplosbaar zijn, vanwege de onzekerheid op sub-atomair nivo.

Groetjes, Eric

Meer toeval in je leven: een persoonlijk experiment

Meer toeval in je leven: een persoonlijk experiment

mei 2011, door [Manon Sikkel](#)

Ons leven bestaat voor een stevig deel uit routine. Handig, want het bespaart tijd en energie. Maar een tikje saai is het wel. Redacteur van Psychologie Magazine, Manon Sikkel, liet een week lang het toeval toe in haar leven en viel van de ene verrassing in de andere.

Laat toeval je keuzes beïnvloeden

Toeval bestaat niet, zeggen mensen. Dat is onzin, toeval bestaat alleen maar. Als ik tijdens mijn studie niet net mijn fiets op dezelfde brug had gezet als die leuke jongen, dan woonde ik nu niet met hem samen. En als ik op de huizenveiling niet net op het juiste moment mijn hand omhoog had gestoken, had ik nu niet dat geweldige huis gehad. Mijn leven lang lacht het geluk mij toe. Dat heb ik altijd aan het toeval toegeschreven. Maar volgens de Engelse hoogleraar psychologie Richard Wiseman heb ik dat geluk vooral te danken aan het feit dat ik het toeval toelaat in mijn leven.

De eerste de beste trein

Ik besluit een persoonlijk experiment te doen. Een week lang zal ik de routine loslaten en mijn leven overgeven aan het toeval. Van geluk kun je nooit genoeg hebben. Bovendien ben ik nieuwsgierig naar wat een leven vol toeval me brengt. Op maandagmiddag vijf uur begint mijn experiment. Het is het moment van de week waarop ik normaal gesproken overschakel op de automatische piloot. Om vijf uur weet ik al waar ik om zes uur mijn boodschappen haal, wat ik kook en hoe mijn avondprogramma eruitziet.

Maar nu loop ik naar het station aan het eind van mijn straat en loop met mijn ov-chipkaart naar het eerste perron. Ik besluit de eerste trein te nemen die aankomt en tot de eindhalte te blijven zitten. Het wordt de trein naar Uitgeest, Noord-Holland. In de trein zet ik mijn iPod op shuffle en laat me verrassen door mijn eigen eclectische muzieksmaak. Terwijl ik normaal gesproken dezelfde afspeellijst op herhaling heb staan. Om me heen zitten forenzen, weggedoken in hun Metro en Spits. Ik grijns; het voelt alsof ik spijbel van mijn normale leven.

Ik pak mijn telefoon en twitter: Wie wil er morgen met mij lunchen? Binnen vijf minuten heb ik antwoord van een wildvreemde vrouw: Morgen om half een bij de Rederij, schrijft ze. Ik antwoord dat ik er zal zijn, waar de Rederij ook is. Die blijkt in Leuven te zijn, 220 kilometer verderop. Geen probleem, schrijf ik, ik heb altijd al naar Leuven gewild.

Vakantiegevoel

In Uitgeest stap ik uit. Er hangt een bordje op het station met de tekst: Welkom op dit station. Ik vermoed dat de meeste forenzen dit bordje nooit hebben opgemerkt. Door me te verplaatsen zonder doel is het alsof mijn zintuigen twee keer zoveel waarnemen. Maar wat moet ik nu in Uitgeest? Het dorp Heiloo ligt dichtbij, zo blijkt. Ik heb oude vrienden die daar jaren geleden zijn gaan wonen. Tot mijn spijt bezoek ik ze nooit. Maar het toeval brengt me nu naar hen toe.

*Nooit sta ik om zes uur onverwacht bij iemand op de stoep. Ze zijn enorm verrast. Ik blijf eten en mijn experiment is aanleiding voor geweldige gesprekken over hoe we ons leven allemaal laten leiden door routine, waardoor er nooit meer iets onverwachts gebeurt. **We proosten op oude vriendschap en hoe het toeval ons weer bij elkaar bracht.***

Wanneer ik rond middernacht van het station naar mijn eigen huis loop, zie ik een vage bekende in het cafeetje op de hoek staan. Ik gooi een muntje op. Kop betekent naar binnen gaan. De vage

bekende kijkt blij op. Hij vraagt wat ik wil drinken. Verras me, zeg ik. En zo zit ik op een maandagavond met een glas pastis op een winderig terras. Twee mannen schuiven bij ons aan tafel. Ik vertel over mijn experiment en dat ik elke dag het toeval op een andere manier wil toelaten. Met muntjes gooien, dobbelstenen werpen, een vreemde volgen, en door een dag alleen maar ja te zeggen. Een van de mannen is een student van 24. Gezien de toevallige ontmoeting heeft hij een voorstel: Spring straks bij mij achter op de fiets en slaap vannacht bij mij. Ik moet lachen. Ik vertel hem dat dit helaas niet de dag is dat ik overal ja op zeg, maar dat ik gevleid ben.

De volgende ochtend neem ik de trein naar Leuven. Op een plein in de zon zit de vrouw die ik niet ken. Ze is schrijfster. We blijken een gemeenschappelijke vriendin te hebben. Ik laat haar alles bestellen, en met het opgooien van muntjes bepalen we daarna wie welk broodje gaat eten. We wandelen door het oude universiteitsstadje, langs een prachtig begijnhof, door steegjes met trappetjes en kletsen over het leven in Vlaanderen, over boeken en over de vriendin die we toevallig allebei kennen.

De eerste vierentwintig uur van mijn experiment zijn voorbij en het voelt alsof ik op vakantie ben geweest. Zoveel leuke ontmoetingen, onverwachte plekken en een enorm gevoel van vrijheid. Wat overheerst is verbazing: waarom doe ik dit niet vaker?

Manon Sikkel, mei 2011

Bijlage 3

Mentalisme, meer dan een trucje. Kurt Demey over de kracht van verbeelding

Dit artikel verscheen in CircusMagazine #45 (december 2015) en in iets gewijzigde versie in Acc'enten

Auteur: Liv Laveyne

Open monden van verbazing. Verwonderde kreten. Ontroering in de ogen. Een staande ovatie. Belgisch kampioen goochelen, Kurt Demey, laat in zijn nieuwste show 'Ongekende evidenties' alles aan het toeval over. Of toch niet? Een trip doorheen de kunst van het mentalisme.

Een verhaal uit Amerika. Twee gezinnen trekken op dezelfde dag naar Disneyland en laten er een foto nemen. Twintig jaar later stapt een koppel in het huwelijksbootje. Op het feest worden foto's uit de oude doos getoond. Op een foto de bruid, in de achtergrond ziet de opmerkelijke schoonvader zijn zoon, de bruidegom, in de buggy. Het lot of stom toeval?

Een houten boomstructuur, bokaal gevuld met zand, een fles en een dobbelsteen, veel meer heeft Kurt Demey niet nodig om je met 'Ongekende evidenties' een bevreemdende trip in het theater te bezorgen (en enkele toeschouwers zelfs tot ver buiten het theater, maar meer verklappen we niet). Blote voeten onder pak, blonde haren, minzame glimlach en warme hypnotiserende stem: Demey heeft iets van een sekteleider, ware het niet dat hij van zijn bijeenkomst geen spektakel maakt maar pure poëzie. Zo leidt hij je binnen in zijn universum, met contrabasspeler Joris Vanvinkenroye als stuwende ondertoon. Vraag je je in het begin nog af wat je met die foto in je hand doet, op het einde ruimt de vraag 'Hoe flikt hij dat nu weer?' plaats voor een gevoel van uniek samenkomen.

Demey is op zijn zachtste gezegd een buitenbeentje in de wereld van de 'goochelarij'. Afkomstig uit de beeldende kunsten heeft hij zich sinds een tiental jaar onder de naam [Rode Boom](#) verdiept in de wereld van mentalisme en nouvelle magie. Zijn voorstellingen zoals 'De gehoornde man', 'In de lucht', 'La ville qui respire' of nu 'Ongekende evidenties' houden het midden tussen theater, illusionisme en getuigen van een – typisch Belgisch? – surrealisme. Geroemd om zijn kunde en

kunst tot ver buiten onze landsgrenzen mag hij zich sinds kort ook de nieuwe Belgisch kampioen goochelen noemen. Hij kreeg die titel voor originaliteit en 'de onbegrijpelijkheid van het geheim'. Geen goochelaar of jurylid kon immers het geheim van zijn nieuwste uitvinding achterhalen.

"Ik bracht er samen met **Stefan Paridaen**, een jong talent uit Antwerpen, iets atypisch wars van de showbizz waarin veel goochelarij nog vastzit. Het deed deugd om te merken dat het niet langer meer gaat over de snelheid van je kaarttruc, of de look van je kostuum of je schoenen. Dat lijkt misschien evident, maar Stefan is bij een eerdere deelname ooit punten afgetrokken geweest omdat hij baskets onder zijn pak aanhad!" lacht Demey. "Mentalisme is eigenlijk gedoemd om nooit een goochelaarsprijs te winnen. Want gaat het bij goochelen om het tonen van een truc, dan boogt mentalisme net op het niét tonen van de truc. Het effect komt pas achteraf."

Mentalisme ...

... is een vorm van amusement waarbij de artiest (mentalist) de illusie wekt dat hij over buitengewone mentale vaardigheden en vermogens beschikt. (definitie Wikipedia)

Magie, goochelarij, illusionisme, mentalisme, hekserij, paranormaliteit (als dat al bestaat). Vaak wordt het allemaal op één hoop gegooid. "Het goochelen heeft zijn wortels in het circus, maar het is een paraplu voor veel genres. Er is het illusionisme zoals we dat kennen van **David Copperfield** met de grote verdwijntruc, er is de street magic met kleine kaarttrucs en balletjes onder de beker, en dan heb je ook nog het mentalisme waarin je de illusie schept dat je gedachten kan lezen.

Cruciaal in de evolutie van het mentalisme is een figuur als **Derren Brown** geweest, die de claim van 'gedachten lezen' heeft verlegd naar de psychologie. Als mentalist maak je gebruik van heel wat technieken: conditionering, suggestie en associatie, cold reading, muscle reading... Mensen geven veel prijs, niet zozeer door wat ze zeggen, maar hoe ze het zeggen, hun lichaamstaal. Het is een kwestie van dat te leren lezen. Daar is niets paranormals aan. Ik ben blij dat dit besef ook groeit bij het publiek. Ik kreeg vroeger geregeld vragen tot duivelsuitdrijving en contact met overledenen en dat is gelukkig fel geminderd."

"Magie is aan een hernieuwde opmars bezig in Europa en ook België volgt daarin stilaan. Het beeld van de stoffige goochelaar in pandjesjas wordt langzaam bijgesteld. Dat heeft te maken met enerzijds een paar nieuwe Angelsaksische namen die groot geworden zijn via televisie en internet zoals Derren Brown en de jonge **Dynamo** – noem hem gerust de **Justin Bieber** van de goochelarij maar dan straffer. Maar ook door bijvoorbeeld een tv-serie als *The Mentalist* of bij ons een stand-up comedy mentalist als **Gili**. Zij hebben het goochelen weer sexy gemaakt. Aan de andere kant – wars van de populaire markt – heeft zich in Frankrijk in de artistieke hoek de *magie nouvelle*

ontwikkeld waarbij de technieken van illusionisme en mentalisme met theater verweven worden. Ook een gezelschap van bij ons zoals Peeping Tom maakt daarvan gebruik.”

“Hoe doe je dat nu? Ik vind het niet erg dat mensen zich dat afvragen, het is deel van het spel.

Maar ik vind het soms jammer dat het in de pure mentalismeshows vaak de beleving in de weg lijkt te staan. Dat bij het publiek de frustratie van het niet kunnen vatten het overneemt van de verwondering. Daarom dat ik het theater zo'n fijne plek vind om aan mentalisme te doen. Theater is sowieso een spel tussen fictie en de realiteit van het zijn. Vandaar dat ik zelf ook steeds vaker samenwerk met mensen uit het theater zoals nu voor de nieuwe voorstellingen van dichteres **Maud Vanhauwaert** en acteur **Valentijn Dhaenens** (SKaGeN). Ik wil graag mijn kennis delen en, in plaats van uit te gaan van de bestaande trucjes, op vraag iets ontwikkelen. Zeg wat je wil dat er kan gebeuren, en ik zorg dat het gebeurt. Of ik dat ei kwijt kan dan wel in theater, circus of in installaties zoals er ook nu in 'Ongekende evidenties' enkele zitten, dat maakt op zich niet zoveel uit. Als je buiten het hokje van een mentalismeshow een dergelijke truc toont, dan wordt het plots een soort magisch realisme waarmee je de werkelijkheid injecteert. Het is die echte verwondering die ik wil opzoeken. Zoals het kleine broertje dat aan zijn grote broer aan de keukentafel vraagt om een suikertje te toveren. Het mooiste is wanneer als bij toeval iets magisch ontstaat.”

“Dat magie terug zo populair is, heeft – denk ik – ook veel te maken met het tijdsgewricht waarin we zitten. Mensen zijn op zoek naar zingeving, niet zozeer vanuit een religieuze maar spirituele omgang met de dingen, niet zweverig maar vanuit een nuchterheid waarbij het niet gaat over wat echt of onecht is, maar wel over hoe we het onvatbare een plaats kunnen geven. Zoals we ook de maan of een kunstwerk 'magisch' kunnen vinden.”

Toeval...

... is een gevolg van een oorzaak die ons is ontgaan. (Voltaire)

“Met 'Ongekende evidenties' hebben we ons echt aan een sprong in het duister gewaagd. Joris (Vanvinckenroye, LiLa) vond het jammer dat onze eerdere voorstelling 'De gehoornde man' telkens in hetzelfde einde resulteerde, en vroeg zich af of het niet mogelijk was om meer aan het toeval over te laten. Het leidde ons tot de vraag wat dat dan is, toeval? Vanuit meer filosofische hoek wordt het vertaald als het onberekenbare lot, in de wiskunde hangt het net samen met kansberekening: hoeveel mogelijke toevalligheden zijn er? Hoe kunnen we het toeval manipuleren? Het bracht ons tot de hogere wiskunde, waarin gewag wordt gemaakt van een vierde, vijfde en zelfs zesde dimensie, en boeken als 'Flatland' (1884) van **Edwin Abbot**.”

“Je zou in principe perfect kunnen berekenen hoe een boom zal groeien als je rekening houdt met alle karakteristieken van de boomsoort en zijn omgeving, de bodemsamenstelling, het klimaat, ... maar er moet maar één iemand een takje van de boom kraken om de loop der dingen te veranderen. De enige factor die we niet kunnen berekenen is de wil. Zolang er wil is, zal toeval altijd geschieden.”

“Dat besef was in tegenstelling tot wat ‘Ongekende evidenties’ als titel doet vermoeden, geen evidentie om een voorstelling op te bouwen. Het moest immers lijken alsof ik alles in handen van het publiek leg, dus ik kon niet rekenen op de klassieke trucs van het mentalisme. In plaats van, zoals meestal het geval is, te kijken wie ontvankelijk, makkelijk leesbaar én manipuleerbaar is, laten we via een draai aan de fles – zoals een Russische roulette – het aan het toeval over wie uit het publiek wordt gehaald. Dat is ook de sterkte van deze show, de verbinding die je maakt met het publiek, namelijk dat het het eender wie kan zijn die gekozen wordt. De toeschouwers zijn mijn medespelers, niet mijn marionetten. De instructies die ik hen geef zijn daarbij gigantisch belangrijk. Anders werkt het niet. Doorgaans kan je dat in de animatie verweven, maar binnen een theatrale setting kan het enkel via tekst en subtekst.”

“Het meest boeiende voor mij is wat ik – bij gebrek aan een goed Nederlands woord – de *décalage* noem. Het is het moment waarop de truc zich heeft geopenbaard en je als toeschouwer merkt dat je brein dat niet kan vatten. Dat is het meest interessante ogenblik omdat je dan op een tweesprong belandt. Of je kan proberen een verklaring te zoeken, hetgeen interessant is omdat het je met je eigen beperkingen confronteert en aantoont dat je gezond verstand en je zintuigen waarop je hebt geleerd te vertrouwen, niet genoeg zijn om een fatsoenlijk beeld van de werkelijkheid te krijgen. Of er is de andere weg, die van het loslaten en je laten binnenleiden in een poëtische surreële wereld. Beide beslissingen zijn even valabel, maar maken dat je de voorstelling anders beleeft.”

“Wij mensen hebben in tegenstelling tot de neushoorn geen grote hoorn gekregen, maar wel een hoofd met grote hersens vol verbeelding. Het is goed om dat af en toe op losse schroeven te zetten. De kracht van verbeelding is enorm. Het is niet voor niets dat andere kennisvelden zoals de reclame maar ook de wetenschap steeds meer beroep doen op de kennis van mentalisten. Neem nu de bekende zeven-secondenregel (mensen vergeten iets na zeven seconden), dat is een belangrijke vaststelling. Ook de medische wereld benut onze kennis om mensen te ‘foppen’. De kracht van placebo’s is al meermaals aangetoond. Maar dat verbeelding ook een gigantisch belangrijke factor is in een genezingsproces, daar zijn steeds meer dokters van overtuigd.”

Liegen...

Voor wie te veel weet is het moeilijk niet te liegen. (Wittgenstein)

Was het toeval of niet? Zo is ook Demey de wereld van het mentalisme ingerold. “Ik ben er in 2000 mee begonnen, nadat ik ‘toevallig’ van een vriendin het boek ‘Reizen door de onderbuik van India’ (Tahir Shah) had gekregen. Ik leerde yogi trucs als hoe je je hart kan doen vertragen of stoppen. Ik bedacht hoe interessant het kon zijn om met al die kennis de scène op te gaan en hoe je – zeker als je het showelement weglaat – er in feite nog een veel straffere ervaring kon van maken. Zo ontstond mijn eerste show ‘De Gehoornde Man’ (2006), een voorstelling waarmee ik nog altijd toer.”

“Er zijn enorm veel boeken en ook op het internet vind je een schat aan informatie over mentalisme. Er zijn internationale congressen wereldwijd én we hebben ook een Vlaamse mentalismeclub. Het is een geheim vennootschap, maar vooral ook hechte vriendenkring, waarin we in opperste vertrouwen geheimen delen. De leden zijn niet allemaal performers, maar komen ook uit andere branches. Lid worden kan niet zomaar: je moet het vertrouwen winnen, een toelatingsproef doen, ... Waarmee ik niet wil zeggen dat we een obscure tovenaarsclub zijn! Ik ben ervan overtuigd dat iedereen mentalist kan worden, net zoals iedereen contrabas kan leren spelen. Maar om écht goed te worden, moet je gepassioneerd zijn door je vak en je voortdurend willen bijschaven. En het helpt natuurlijk ook wel een beetje als je enige aanleg hebt tot veel dingen tegelijk kunnen en goed kunnen liegen.”

Of Demey nooit zijn talent ook naast de scène gebruikt/misbruikt? “Dat doe ik nooit, dat hoeft ook niet. Als mens voelen we lichaamstaal intuïtief aan. Zo zijn we gewoon om gevaar te ruiken. Ik heb eenmaal in mijn leven, in een noodsituatie, mijn skills als mentalist gebruikt. Toen ik op reis in India plots een revolver tegen mijn hoofd gedrukt kreeg, en ik door heel rustig op de overvaller in te praten en mijn stemtimbre te verlagen, het gevaar heb afgewend tot ik uiteindelijk zelf met de revolver in mijn hand stond. Ik heb de lader leeggeschoten en het wapen teruggegeven. Maar of dat een koelbloedige daad van non-agressie dan wel mentalisme was...”